

Geld verdienen met gras

Maximaal melk produceren uit gras is voor Joeri Ham uit Wijdenes de sleutel tot een hoog saldo. De Beste Graslandboer 2021 heeft een eenvoudige bedrijfsvoering. In het groeiseizoen halen de koeien gras uit de wei en in het stalseizoen happen ze van kuilblokken op de voergang. Zo haalde de veehouder in 2020 bijna 95 procent van het voerewit van eigen land.

TEKST WICHERT KOOPMAN

De missie van Joeri Ham is mislukt. Hij wil namelijk in alles goed zijn, maar in niets de beste. Toch mag hij zich de Beste Graslandboer van 2021 noemen.

De melkveehouder uit het West-Friese Wijdenes kan er zelf wel om glimlachen. 'We willen op alle onderdelen van de bedrijfsvoering bij de beste 25 procent

van de bedrijven scoren', legt hij uit. 'Extreem goed presteren op één onderdeel is zeker geen doel. Dat gaat vaak ten koste van de resultaten op andere onderdelen en kost altijd geld', verklaart Ham zijn economisch ingestoken bedrijfsfilosofie. Hij staaft zijn theorie met bedrijfseconomische cijfers (zie kader op pagina 15). Financiële tegenvallers uit het verleden

BEDRIJFSPROFIEL

naam bedrijf	vof Ham
eigenaren	Joeri (50) en Mariska (48) Ham
grondgebruik	47 ha blijvend grasland, waarvan 29 ha huiskavel
aantal melk- en kalfkoeien	65
aantal stuks jongvee	45
rollend jaargemiddelde uren weidegang	8818 4,64 3,76
eiwit van eigen land (2020)	94%
aandeel re uit vers gras (2020)	41%

en een matig betalende melkfabriek leerden de ondernemer saldogericht produceren. Maximaal melken uit gras bleek de sleutel tot een lage kostprijs.

Nieuwe genetica in oud grasland

Alle 47 hectare die de vof Ham in gebruik heeft, is blijvend grasland en daarvan is 29 hectare bereikbaar voor beweiding door de melkkoeien. Mais wordt in de regio tussen Hoorn en Enkhuizen volop geteeld, maar Ham kiest bewust voor uitsluitend gras. 'Van mais telen heb ik geen verstand en ik heb er ook de mechanisatie niet voor', redeneert de veehouder. 'Daarbij wil ik voereiwit zo veel mogelijk zelf telen. Dat is altijd goedkoper dan aankopen.'

Het bedrijf is ruimschoots zelfvoorzienend voor ruwvoer en vaak wordt een deel van het gras verkocht. Toch kiest Ham ervoor om te blijven investeren in het grasland. Zo heeft hij een eigen beregeningsinstallatie en een veldspuit om tijdig onkruid te kunnen bestrijden. Ook investeerde de graslandboer in een robuuste wiedege met zaaibak. 'Door ieder jaar een klein beetje graszaad bij te zaaien brengen we steeds nieuwe genetica in de grasmat, maar blijven we ook profiteren van de voordelen van oud grasland', legt hij uit.

Ook op kunstmest wordt in Wijdenes niet bezuinigd. 'We strooien altijd de maximale hoeveelheid die we mogen. Dat zien we terug in extra eiwit in het gras. En alles wat er in gras zit, hoeven we niet aan te vullen met krachtvoer', redeneert Ham. Zo voert hij een groot deel van het weideseizoen een brok met rond de 10 procent ruw eiwit. Deze strategie resulteerde er in 2020 in dat 94 procent van het gevoerde eiwit van eigen land kwam.

Durven melken van vers gras

Minstens zo aansprekend is het percentage ruw eiwit in het rantsoen dat afkomstig is uit vers gras. Dat lag in 2020 op 41 procent, waar dat op referentiebedrijven bleef steken op 23 procent. De Beste Graslandboer 2021 durft te melken van vers gras. Een groot deel van het weideseizoen voert hij geen ruwvoer bij en blijft het krachtvoerconsumptie beperkt tot 17 kilo per 100 kilo meetmelk.

Het weideseizoen start in Wijdenes doorgaans begin april. 'Het gras moet al goed groeien, want als de koeien eenmaal buiten zijn geweest accepteren ze het niet meer om binnen te blijven', verklaart de

veehouder. 'Als ik dat probeer gaan ze driehoog opgestapeld voor de deur staan', vertelt hij met een glimlach. Na het maaien van de eerste snede gaan de koeien dag en nacht naar buiten. Ham hanteert dan een systeem van omweiden, waarbij de koeien ongeveer drie dagen in een perceel van anderhalf tot twee hectare lopen. Het een na laatste dagdeel voordat een perceel is afgegraasd, laat de veehouder de koeien alvast een dagdeel in het nieuwe perceel. Daarna gaan ze nog één keer terug naar het oude. 'Met dit systeem vangen we schommelingen in hoeveelheid en kwaliteit van het grasaanbod zo goed mogelijk op en krijgen de koeien een redelijk constant rantsoen', legt de veehouder uit.

Pinken trainen in bossenland

Na de eerste snede maait de veehouder op de huiskavel nog maar sporadisch. Ook in de herfst lukt het hem om de koeien het gras dat er groeit, zelf af te laten grazen. 'Een perceel dat te ruig wordt, laten we afweiden door het oudere jongvee. Bij mooi weer maaien we 'onder de bek door' en zo vreten de pinken het meeste bossengras alsnog op', vertelt hij. 'Op deze manier houden we smakelijk weidegras voor de

De droge koeien lopen in een groot strohok in een voormalige sleufsilos onder dak

koeien en we trainen de pinken om niet alleen de malse puntjes te pakken, maar alles op te vreten en tevreden te zijn met wat ze krijgen', legt de veehouder uit.

Bang dat het schrale weideregime ten koste gaat van de groei, is hij niet. 'We voeren het jongvee in het eerste halfjaar hard. Dan hebben ze daarna voldoende capaciteit om veel gras op te nemen en groeien ze alsnog goed door', is zijn ervaring.

De weidetraining die het jongvee krijgt, is volgens Ham ook een belangrijke verklaring voor het feit dat zijn koeien altijd blijven grazen, ook als het regent of het gras eens iets minder van kwaliteit is. Het gebeurt maar zelden dat ze vanzelf naar huis komen, al speelt hierbij natuurlijk ook mee dat er op stal meestal niets aan het voerhek te halen is.

Blokken aan het voerhek

Mais voeren past ook slecht in het voersysteem op het Noord-Hollandse bedrijf. 'We zetten blokken kuilgras direct voor het voerhek en schuiven die regelmatig aan met een klein trekkertje. Als ik gras en mais door elkaar zet, gaan de koeien te veel selecteren', herinnert Ham zich uit het verleden.

De keus voor een goedkoop voersysteem houdt ook in dat het rantsoen uitsluitend kan worden bijgestuurd met krachtvoer. Dat werkt simpel, maar heeft ook beperkingen, erkent Ham. 'Afgelopen jaar was natuurlijk fantastisch groeizaam. Echt droge en natte perioden hebben we hier niet gehad, het weiden ging vanzelf en de melkproductie bleef mooi op peil. Maar ook wij hadden een late eerste snede die ons twee volle sleufsilos met als bonus een stapel balen opleverde. Daar moeten we nu van zien te melken en dat gaat niet vanzelf', merkt hij. 'Daarbij komt dat de kuil weliswaar grof is, maar ook suikerrijk en relatief structuurarm. Dat maakt het lastig om de lagere voederwaarde te compenseren met extra krachtvoer', is zijn ervaring.

Geen snel geld maar lange termijn

De familie Ham boert op mooie kleigrond. 'Maar de teellaag is maar 30 centimeter dik, daaronder is het grijze blubber. Daarom zijn we extra zuinig op die bovenste 30 centimeter', verklaart de veehouder. In een streek waar bollenboeren en kooltelers dikke huurprijzen betalen voor scheurland, kiest hij de laatste jaren bewust voor het in stand houden van blijvend grasland.

De late eerste snede leverde dit jaar twee volle sleufsilos en een grote stapel balen op

Vakjury typeert **Joeri Ham als vakman**

'Joeri Ham wil als vakman maximaal geld uit gras halen en kiest er bewust voor om in niets de beste te zijn, maar in alles goed.' Met deze woorden typeerde Agnes van de Pol, lector grasland en beweiding bij Aeres Hogeschool, de Beste Graslandboer 2021. Van de Pol was voorzitter van de vakjury die, samen met de

lezers van VeeteeltGras, uit vijf genomineerde graslandboeren de winnaar aanwees.

De meeste stemmen van het publiek gingen naar Jelle Hakvoort uit Rutten. Hij hanteert een intensief beweidingssysteem, waarbij zijn koeien stripgrazen in lang, kruidrijk grasland. De aanmoedigingsprijs, de Gouden Grasspriet,

was voor Dave Dekker uit Egmond-Binnen. Hij kreeg deze prijs onder andere vanwege zijn idee om de opname van herfstgras te verhogen door het te bespuiten met suiker. De andere genomineerden voor de Beste Graslandboer 2021 waren Anne Koekoek uit Harlingen en Martijn Muskens uit Drunen.

Met veel vers gras naar prima saldo

Economische afwegingen spelen een belangrijke rol in de keuzes die de Beste Graslandboer 2021 Joeri Ham maakt in zijn bedrijfsvoering. Met name dankzij lage voerkosten realiseert hij zo een prima saldo.

	€/100 kg meetmelk
opbrengsten	
melkgeld	36,14
overig (incl. verkoop voer, toeslagen en wildschade)	6,69
totaal opbrengsten	42,83
toegerekende kosten	
voerkosten (incl. mineralen, melkpoeder etc.)	6,49
fokkerijkosten	1,06
diergezondheidskosten	1,08
overige veekosten	0,97
gewaskosten	1,37
totaal toegerekende kosten	10,97
saldo	31,86

Tabel 1 – Saldo van vof Ham in 2020 in euro's per 100 kg meetmelk

'Zeker. Het snelle geld is aantrekkelijk', beaamt de graslandboer. 'Maar wat je op korte termijn wint met de verhuur van land, verlies je op lange termijn in de grasproductie. Het eerste jaar na inzaaien doet de jonge grasmat het vaak heel goed. Maar in de jaren daarna zakt de productie langzaam weg', spreekt hij vanuit ervaringen uit het verleden. 'Bij het scheuren en intensief bewerken van de grond gaat veel organische stof en bodemleven verloren. En het vele beregenen kan nooit goed zijn voor de bodemstructuur, net als het zware materieel dat nodig is voor de oogst', legt hij uit. Een nieuwe zode is volgens Ham bovendien kwetsbaar, wat een beperking is voor weidengang.

Gras blijft de basis

De ligboxenstal van de familie Ham dateert uit 1984, de 1x8 melkstal is volledig versleten en vraagt relatief veel melktijd. Nieuwbouw staat al een tijd hoog op de verlanglijst van de Noord-Hollandse ondernemer, maar was tot voor kort niet haalbaar. Nu ligt er op de keukentafel dan toch een bouwtekening voor een stal van 100 koeien en de vergunningen voor uitbreiding zijn rond. 'Ik ben een positief ingesteld mens en kijk liever naar wat er wel kan in plaats van me druk te maken om wat er niet kan', verklaart de Beste Graslandboer van 2021. Hij is ervan overtuigd dat er toekomst is voor financieel gezonde melkveebedrijven en dat gras daarin een belangrijke rol kan spelen.

'Om de stal te kunnen financieren zullen we op korte termijn ook moeten groeien', verwacht Ham. 'Het bedrijf zal intensiever worden. Nu houden we nog ruwvoer over voor de verkoop, straks zullen we dat zelf tot waarde kunnen brengen. Maar aan de basis van de bedrijfsvoering zal weinig veranderen', benadrukt hij. 'Een eenvoudig systeem met maximaal weidengang en uitsluitend gras als ruwvoer is voor ons bedrijfseconomisch het meest interessant. En dat zal het de komende jaren ook blijven.' |

Ham investeerde in een robuuste wiedzeg met zaibak, waarmee hij onderhoud aan de grasmat kan combineren met bijzaaien